

Rovdyrbloggen

Hanngaupa Odin tusler over ei hengebru på Løset i Åmot. Foto Lars Gangås/NINA

Slagsmål i Digeråsen

Hanngaupas hese skrik skjærer gjennom vinternatta, og han får svar ikke langt unna. Det er mars og parringstid, og det ljomer med gaupeskrick mellom bergene ved Storsjøen i Rendalen. De neste nettene skal jeg få opplevelser jeg aldri kommer til å glemme, der jeg går med peileantenna i nevene.

John Odden
SENIORFORSKER NINA

Torsdag 04. april 2019 - 09:44

De merkede gaupene jeg følger disse dagene på 1990-tallet har fått navnene «Peer» og «Hedda». Navn er enklere å huske enn forskernumrene de har fått, M101 og F121. I denne perioden hadde vi merka de fleste voksne gaupene i studieområdet vårt i Østerdalen med radiosendere. Dette ga oss ny og unik innsikt i gaupenes atferd og bevegelser, og det tillot oss å studere deres sosiale liv i detalj. Det var før GPS-senderne gjorde sitt inntog, så vi måtte være tre personer som krysspeila tre ulike hanngauper samtidig, for å få kunnskap om parringsatferden

Møtes for å parre seg

slässkamper om damene.

20. mars, midt i høybrunsten, befinner Peer seg i Rendalen sammen med hunngaupa Hedda. Peer og Hedda har gått sammen i flere dager, noe som er vanlig under parringa. Det hender av og til at hannene og hunnene møtes gjennom året ellers, men hovedregelen er at de vandrer alene. Samtidig går hanngaupa Odin sammen med hunngaupa Nora ved Deset i Åmot kommune og hanngaupa Grim sammen med hunngaupa Gyda nord i Elverum.

Trakk mot ukjent hunngaupe

De påfølgende par døgnene skjer det mye. Vi hadde hele vinteren hatt mistanke om en fjerde hunngaupe i studieområdet som vi ikke hadde fått merket med radiosender. Det viste seg å være riktig og den holdt til nord for Rena. Plutselig legger «Peer» ut på en vandring på fire til fem mil på et døgn ned til Rena, og blir observert sammen med en umerket hunn av min kollega.

Kort tid etter ankommer hanngaupa Grim Digeråsen, og de to rivalene braker sammen i et skikkelig katteslagsmål som kollegaene mine kunne høre. Selv følger jeg på dette tidspunktet hanngaupa Odin som på ei natt har gått fire mil opp til Hedda i Rendalen, der altså Peer var dagen før. Utrolig nok, Odin tar den påfølgende natta turen ned Rena han også!

Nå er det altså tre kjempende rivaler som har samlet seg i samme åsen. Vinternatta fylles med gaupeskrisk og rivalene kjempet hunngaupe. Hvem som til slutt vant hennes gunst vet vi dessverre ikke. Det vi vet er at alle fire hunngaupene fikk unger den påfølgende våren.

Et mysterium

De tre hanngaupene vi fulgte er som voksne hunngaupe flest, de hevder hvert sitt revir eller leveområde der de forsøker å jage vekk andre hanner. Samtidig ønsker de å ha revir som overlapper med så mange hunngauper som mulig. Dette sosiale systemet finner vi hos de fleste av de store kattedyrene.

Hanngaupene i Østerdalen streifer rundt i leveområdene sine som er rundt tusen kvadratkilometer store. Det er vanskelig å forestille seg lengden på disse vandringene, men hanngaupa Peer kunne på sine ensomme vandringer den ene dagen være ved Rena, og noen få dager senere seks mil lenger nord ved Åkrestrømmen i Rendalen kommune.

Vi kan bare spekulere i hvordan gaupene kan finne hverandre så raskt over så store avstander. Skrik og urinmarkering spiller selvsagt en viktig rolle for hvordan de finner hverandre. Men hvordan alle tre hanngaupene visste at de måtte nettopp til Digeråsen ved Rena denne natta er fortsatt et mysterium for meg.

Vi har fulgt hanner og hunngauper i parringstiden også i andre deler av Norge. I filmen nedenfor ser du en animasjon over forflytningene til en hanngaupe og to hunngauper sør for Oslo.

Gaupeparring i Follo

[ROVDYRBLOGGEN](#)[BLOGG](#)

Om forskning.no

- [Forskning.no](#) er en nettavis med norske og internasjonale forskningsnyheter.
- [UNG.forskning.no](#) er nyheter om forskning for barn og unge.
- [Forskning.no](#) gis ut under [Redaktørplakaten](#).
- Ansvarlig redaktør / daglig leder: Nina Kristiansen, tlf 414 55 513 / nina@forskning.no
- Redaksjonssjef: Bjørnar Kjensli, tlf 942 43 567
- [Personvernerklæring](#)

Kontakt oss

epost@forskning.no / tlf 22 80 98 90

Redaksjonen – ansatte

Annonser/stillingsmarked:

Preben Forberg, tlf 413 10 879

Sandakerveien 24 C, Bygg D3

Pb 5 Torshov, 0412 Oslo

Følg oss

[@forskningno](#)

[/forskning.no](#)

[/UNG.forskning.no](#)

[/ScienceNorway.no](#)

forskning.nos eiere

Akvaplan-niva

Artsdatabanken

De nasjonale forskningsetiske komiteene

De regionale forskningsfondene

Diku – Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning

Fafo

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering

Forsknings- og utviklingsavdelingen, Psykisk helse og rus, Vestre Viken HF

GenØk – Senter for biosikkerhet
Handelshøyskolen BI
Havforskningsinstituttet
Høgskolen i Innlandet
Høgskolen i Molde
Høgskolen i Østfold
Høgskulen i Volda
Høgskulen på Vestlandet
Høyskolen Kristiania
Institutt for samfunnsforskning
KS FoU
Kompetanse Norge
Kriminalomsorgens høyskole og utdanningscenter KRUS
Meteorologisk institutt
NIBIO

NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning
NILU - Norsk institutt for luftforskning
NLA Høgskolen
NMBU - Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
NORSØK – Norsk senter for økologisk landbruk
NSD – Norsk senter for forskningsdata
NTNU
Narviksenteret
Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse
Nasjonalforeningen for folkehelsen
Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)
Nasjonalt senter for e-helseforskning
Nasjonalt senter for kvinnehelseforskning
Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge - NUBU
Nofima
Nokut
Nord universitet
Nordlandsforskning
Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Norges Geotekniske Institutt
Norges Handelshøyskole
Norges forskningsråd
Norges geologiske undersøkelse
Norges idrettshøgskole
Norsk Polarinstitutt
Norsk Regnesentral

Norsk Romsenter
Norsk Utenrikspolitisk Institutt
Norsk institutt for naturforskning (NINA)
Norsk institutt for vannforskning (NIVA)
Opplysningskontoret for Meieriprodukter
OsloMet – storbyuniversitetet
RBUP Øst og Sør
Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning
SINTEF
Senter for grunnforskning (CAS)
Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter
Simula Research Laboratory

Tannhelsetjenestens kompetansesentre
Telemarksforsking
UiT Norges arktiske universitet
Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Stavanger
Universitetet i Sørøst-Norge
Universitetssenteret på Svalbard (UNIS)
Vestlandsforsking
Veterinærinstituttet
Vitenskapskomiteen for mat og miljø

Powered by Labrador CMS